

EEN NIEUWE UIL VAN BILLITON, *STRIX LEPTOGRAMMICA CHASENI* SUBSP. NOV.

door

A. HOOPERWERF en L. DE BOER ¹⁾

Bij de bespreking van een collectie vogelbalgen afkomstig van het eiland Billiton (tusschen Borneo en Sumatra) die daar gedurende de jaren 1935/1937 werd bijeen gebracht door den heer F. J. KUIPER, vestigde CHASEN de aandacht op enkele afwijkingen in het vederkleed van een viertal volwassen exemplaren van *Strix leptogrammica*, vergeleken bij enkele balgen afkomstig van Noord- en West-Britsch-Borneo van de nominaatvorm (Treubia, Dl. 16, 1937/1938, Afl. 2, pag. 215). CHASEN schreef hieromtrent het volgende:

„It is possible that these beautifully prepared skins represent an undescribed race peculiar to Billiton. They are very richly coloured and have broad, conspicuous, bright reddish orange nuchal collars: they stand much closer to typical *leptogrammica* of Borneo, as represented by specimens from Sarawak than to the duller *S.l. myrtha* of Sumatra. Unfortunately, I have seen very few skins of true *leptogrammica*: two specimens from British North Borneo are less rufous in general tone and whiter, less buffy, on the bellies than three rather old skins from Sarawak. The Billiton birds have darker caps and are even more rufous than the Sarawak examples, but this owl is so variable wherever it is found that, pending examination of better topotypical material, I attempt no further separation. The nestling, dated 15th June, is mostly in down, but with the quills half grown. The down is pale rufous buff in colour”

Ongeveer tegelijkertijd besprak MAYR in het Bulletin van het RAFFLES Museum (No. 14, September 1938, Pag. 14/15) bij de behandeling van een serie vogelbalgen van Zuid-Borneo dezelfde uil en vond aanleiding om na vergelijking van zeven adulte exemplaren van *leptogrammica*, afkomstig van Zuid-West-Borneo met drie volwassen stukken van uiterst Noord-Britsch-Borneo voor dit laatste territorium een nieuwe ondersoort (*vaga*) af te splitsen waarbij de volgende diagnose werd gepubliceerd.

„Similar to *S.l. leptogrammica*, but averaging larger; entire coloration duller, more grayish brown, less rufous; light bars on upper parts less well defined, narrower, pale brown, not tawny; light bars on wing and tail-feathers narrower and less rufous; throat and upper breast darker brown; abdomen more whitish, not suffused with ochraceous”.

Deze verschillen bij Borneo-vogels werden, zooals hierboven blijkt, aan de hand van *ander* materiaal ook — althans ten deele — door CHASEN geconstateerd, maar deze laatste achtte het aan de hand van het geringe ter beschikking staande materiaal niet verantwoord een nieuwe ondersoort af te splitsen.

¹⁾ DE BOER was gedurende het laatste jaar der Japansche bezetting mijn assistent op het Zool. Museum te Buitenzorg, H.

Met het oog op het feit, dat de Billiton-vogels vergeleken met de hier in het museum beschikbare *leptogrammica* (1 ♂ en 1 ♀), afkomstig van dezelfde expeditie en dezelfde localiteit als Mayr's Zuid-West-Borneo-vogels, eveneens de door CHASEN genoemde verschilpunten aanwijzen en dit eveneens gezegd mag worden wanneer men de huidjes vergelijkt met de betrekkelijk weinig van de nominaatvorm afwijkende *vaga* en *myrtha* (deze laatste van Sumatra), achten wij het alleszins verantwoord voor te stellen de Billiton-vogels als een afzonderlijke ondersoort te beschouwen waaraan wij de naam *Strix leptogrammica chaseni* zouden willen geven, omdat CHASEN het is geweest, die het eerst de aandacht vestigde op de meest opvallende verschillen in het vederkleed dezer vogels. De vier Billiton-exemplaren werden door ons bovendien vergeleken met twee exemplaren van de Java-vorm *bartelsi*, die wij beschouwen als de best onderscheidbare ondersoort van alle ons van *leptogrammica* bekende rassen. De Java-vogels zijn niet alleen belangrijk groter dan de nominaatvorm, maar zijn eveneens op de bovendeelen veel minder en op de onderdeelen fijner geband.

Ook bij de bespreking van deze ondersoort (Bull. Brit. Orn. Cl., Vol. XVI, 1905/1906, pag. 63) werd aan de *tint* der onderdeelen, die bij ons als een der voornaamste motieven gold tot afsplitsing der Billiton-vogels, door FINSCH niet de minste aandacht geschonken, waaruit mag worden afgeleid, dat de door hem onderzochte Java-vogel op die deelen niet belangrijk van de onderzochte Borneo-vogels (*S.l. leptogrammica*) afweek en op dit punt daarmede dus ongeveer overeenstemde, hetgeen ook inderdaad het geval is, ook bij ons materiaal. En ook bij de Java-vogels is de ondertint der veeren op de lagere onderdeelen *zeer uitgesproken lichter* dan die der Billiton-exemplaren, zoodat hieruit n.o.m. eveneens wel eenig bewijsmateriaal mag worden geput om de afsplitsing van deze nieuwe ondersoort te rechtvaardigen, evenals uit het feit dat BONAPARTE in zijn *Conspectus Generum Avium* (1850) bij de bespreking van de ondersoort *myrtha* geen mededeeling doet inzake eenige afwijkende kleur op de onderdeelen. Integendeel doet hij uitkomen, dat het vederkleed van beide ondersoorten gelijk is, want hij schrijft „*subtus albidus fasciis nigris*” en dan verder „*Similis coloribus Ciccabae leptogrammicæ*, sed valde major ed magis aberrans, id est facie minus quam in illa falconina” (pag. 44).

Ook een tweede verschilpunt treedt bij vergelijking duidelijk op den voorgrond: de heldere nekband, die *alle* van Billiton onderzochte exemplaren vertoonen, is bij *geen* der andere door ons onderzochte balgen zoo opvallend aanwezig.

Diagnose.

TYPE:

Buitenzorg Museum, Cat. No. 16324.

Coll.: F. J. KUIPER.

Loc.: West Billiton, Mijn Penjabin

Dat.: 30-4-'36.

Sex.: ♂

Bovendeelen helderder geband dan bij *leptogrammica*, vooral opvallend op de vleugels — zoowel op de dekveeren als op de pennen — en op de staart, hetgeen voornamelijk het gevolg is van de lichtere, ongeveer kastanjebruine tint der lichte dwarsbandjes. De tint dier dwarsbandjes varieert nogal, al naar gelang deze met het sepia der donkere bandjes is „bewasschen”, maar is steeds veel meer roodbruin getint dan bij *leptogrammica* of een der andere door ons geziene ondersoorten. Die donkere, bijna zwarte bandjes zijn bij *chasei* meer bruin getint dan bij *leptogrammica* en smaller, hetgeen vooral tot uiting komt op de bovenstaart, zoodat daar belangrijk meer bandjes staan dan bij *leptogrammica* (resp. ongeveer 19 en 12 stuks). Een tweede belangrijk verschil wordt gevormd door de zeer duidelijke, ten deele geelachtig getinte, kastanjebruine band, (*niet* roodachtig oranje zooals CHASEN meent) die de donkere, bijna zwarte bovenkop, die donkerder is dan bij *leptogrammica*, scherp begrenst en min of meer geleidelijk overgaat in de wat donkerder tint der mantel. De kleur van deze breede nek-band, die veel opvallender is dan bij alle andere thans bekende ondersoort, is niet alleen veel helderder dan bij *leptogrammica* het geval is, maar is tevens in veel geringere mate van donkere dwars-bandjes voorzien, hoewel die op de onderliggende, niet aan den dag tredende veertjes wel duidelijk aanwezig zijn.

Ook de tint van het grootste gedeelte der onderdeelen is bij de balgen van beide ondersoorten zeer verschillend. Kin, keel, krop en bovenborst wijken bij beide vormen waarschijnlijk in het algemeen beschouwd niet belangrijk af, ofschoon de gemiddelde tint bij *chasei* wat helderder, plaatselijk geelachtig getint kastanjebruin is en ook hier minder sporen zichtbaar zijn van donkere dwarsbandjes. De lichte, bijna witte ondertint van de lagere onderdeelen bij *leptogrammica*, varieert bij *chasei* echter van licht- tot vrij donker-vuil-zeemkleurig, terwijl ook de donkere dwarsbandjes in plaats van sepia zooals bij *leptogrammica*, bij *chasei* over het algemeen een meer roodbruine tint hebben. Ook op de onder-

staart zijn de dwarsbandjes wat smaller en daardoor talrijker. Tenslotte is de ondervleugel, vooral de kleinere pennen daarvan, intensiever geband en verschillen de daar liggende dekveertjes in hetzelfde opzicht als de lagere onderdeelen van beide ondersoorten, zijn dus bij *chasei* veel meer roodbruin getint. Bovendien is de staart van alle vier Billiton-vogels belangrijk langer dan het gemiddelde der door Mayr gemeten stukken, doch dit geldt *niet* t.a.v. het Museum-exemplaar van *leptogrammica*. De vleugel-lengte toont bij beide vormen weinig of geen verschil wanneer *Mayr's* maten tenminste de uitkomst zijn van metingen waarbij de groote vleugelpennen *niet* werden „plat gedrukt”. Hieronder wordt een overzicht gegeven van vleugel- en staartmaten van *leptogrammica* en *chasei*, waarbij de vleugels in „natuurlijke stand” werden gemeten. —

A. *Strix l. leptogrammica*:

MAYR: 4 ♂ vleugel: 292, 293, 300, 300 mm; staart: 153, 153, 158 en 165 mm.

Gemiddelde: vleugel: 296; staart: 157 mm.

Strix l. leptogrammica:

MAYR: 3 ♀ vleugel: 298, 298, 312; staart: 155, 158, 164 mm.

Gemiddelde: vleugel: 303; staart: 159 mm.

Strix l. leptogrammica:

Buitenzorg Museum: 1 : vleugel: 290; staart: 176 mm.

B. *Strix leptogrammica chasei*:

Buitenzorg Museum: 2 ♂ : vleugel: 303 en 290 (type-exemplaar); staart: 178 en 172 mm. (type-exemplaar).

Gemiddelde: vleugel: 296; staart: 175 mm.

Strix leptogrammica chasei:

± Buitenzorg Museum: 2 ♀ : vleugel: 285 en 296; staart: 173 en 182 mm.

Gemiddelde: vleugel: 291; staart: 177 mm.

C. Staartgemiddelde van:

Strix l. leptogrammica

(van MAYR) ♂ 157; ♀ 159 mm.

” ” ” (ex. Museum) ♂ 176 mm.

” ” *chasei* (ex. Museum) ♂ 175 en ♀ 177 mm.

Buitenzorg (Java) Sept. 1944.

Summary:

CHASEN (Treubia, Vol. 16, livr. 2, Decr. 1937, p. 215) has already pointed out that certain differences might justify the separation of Billiton birds of *Strix leptogrammica* from the existing subspecies, but lack of material decided him not to do so. We seriously investigated all available Museum material, and thoroughly scanned all literature at our disposal, which convinced us that the Billiton birds are indeed to be separated. It is but fair to name this new subspecies after CHASEN.

Herewith we give the most important differences of *chasei* as compared with *Strix l. leptogrammica*.

Upper parts, particularly the wings, much more clearly banded. Dark bands in *chasei* narrower and more brownish instead of nearly black, as in *leptogrammica*; owing to this, bands, especially in tail, more numerous. Upper-head in *chasei* darker and more sharply confined by yellowish chestnut instead of a much darker hue, as is

the case with *leptogrammica*. Lower parts light to somewhat darker dirty-buffish against lighter whitish underground in *leptogrammica*. Underwing feathers more intensively banded as in *leptogrammica*, and more reddish brown. Tail in *chasei* averages longer.

Compared with the subspecies *bartelsi* from Java, the colour of the underparts is very distinctly darker in *chasei* and, as is the case when comparing the latter with *leptogrammica*, the nuchal-collar in *chasei* is decidedly brighter.

Literatuur.

- Treubia, Dl. 16, 1937/1938, Afl. 2 pag. 215.
Bulletin v.h. Raffles Museum. No. 14, Sept. 1938, pag. 14/15.
Bull. Brit. Orn. Cl., Vol. XVI, 1905/1906, pag. 63.
BONAPARTE, Conspectus Generum Avium, 1850. p. 44.